

Taxonomieën in het onderwijs - Deel 3: ERK

written by Hannelore Hemeltjen

30 maart 2021

Van de [Taxonomie van Bloom](#) heb je als docent vast wel eens gehoord. En wellicht doen andere taxonomieën zoals het ERK, RTTI, Miller en SOLO ook een belletje rinkelen. In deze blogreeks bespreken we de verschillende taxonomieën. Waarom zijn ze gemaakt? Wat brengen ze in kaart? Hoe kun je ze inzetten? In [deel 1](#) en [deel 2](#) van deze reeks gingen we in op welke wijze je een taxonomie als waardevol middel kan inzetten en is Bloom besproken. Nu zoomen we in op de taxonomie die voor vreemde talen veel gebruikt wordt, het ERK.

ERK

Het Europees Referentiekader (afkorting: ERK) is een taxonomie voor verschillende Europese talen en is in 2001 ontwikkeld door de Raad van Europa. Een taaldocent kan op basis van het ERK het leren, lesgeven en toetsing

vormgeven (Council of Europe, 2020). Het ERK is bedoeld als richtlijn voor verschillende taalniveaus. De makers zien het ERK vooral als een beschrijving en een hulpmiddel (Council of Europe, 2020).

In 2020 is een nieuwe versie van het ERK verschenen: het zogenaamde “Companion Volume”. In deze blog nemen we de nieuwste wijzigingen mee.

In het ERK worden verschillende competentieniveaus onderscheiden. Bij een basisgebruiker van een taal horen niveaus A1 en A2 en bij een onafhankelijke gebruiker passen B1 en B2. Ben je een vaardige gebruiker (C1 of C2), dan kan je vrijwel alles wat je hoort of leest gemakkelijk begrijpen en jezelf spontaan, vloeiend en precies uitdrukken. In de nieuwe versie van het ERK wordt nu ook een startniveau genoemd: niveau pre-A1 (SLO, 2020). Zie bron 1:

Bron 1 : Beheersingsniveaus ERK. Overgenomen uit “het ERK” van SLO, 2020 (<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/mvt/erk/>).

Behalve de verschillende niveaus Pre-A1 t/m C2 maakt het ERK ook onderscheid tussen vier vormen van communicatie, oftewel “modi”. Dit zijn:

- **Productieve vaardigheden:** spreken en schrijven
- **Receptieve vaardigheden:** luisteren en lezen
- **Interactie:** gesprekken voeren en schriftelijke communicatie (nieuw sinds

2020)

- **Mediation**: alles wat je doet om communicatie te bevorderen (nieuw sinds 2020)

Can do-beschrijvingen

Binnen het ERK staan Can do-beschrijvingen ('*Can do-statements*'). Deze Can do-beschrijvingen geven informatie over **wát je doet, hoe goed je dat doet** en **welke strategieën** je kunt toepassen om je doel te bereiken.

Van iedere [taalactiviteit](#) (denk aan: lezen, luisteren, schrijven, spreken, interactie en mediation + bijbehorende strategieën) kan je een beschrijving vinden van wat je moet doen.

Zie bron 2:

MONDELINGE PRODUCTIE IN HET ALGEMEEN	
C2	Kan duidelijke, vloeiende, goed geconstrueerde gesproken taal produceren met een doeltreffende logische structuur die de ontvanger helpt belangrijke punten op te merken en te onthouden.
C1	Kan duidelijke, gedetailleerde beschrijvingen en presentaties geven van complexe onderwerpen en daarbij subthema's integreren, bepaalde standpunten ontwikkelen en afronden met een passende conclusie.
B2	Kan duidelijke, stelselmatig ontwikkelde beschrijvingen en presentaties geven, met de juiste nadruk op belangrijke punten en relevante ondersteunende details.
	Kan duidelijke, gedetailleerde beschrijvingen en presentaties geven over een breed scala van onderwerpen die samenhangen met zijn of haar interessegebied, en daarbij ideeën uitwerken en kracht bijzetten met aanvullende punten en relevante voorbeelden.
B1	Kan redelijk vloeiend een heldere beschrijving volhouden van verscheidene onderwerpen binnen zijn of haar interessegebied, gepresenteerd als een lineaire reeks punten.
A2	Kan een eenvoudige beschrijving of presentatie geven van mensen, woon- of werkomstandigheden, dagelijkse routines, voorkeuren en afkeuren en dergelijke in een korte reeks simpele frasen en zinnen die als in een lijst met elkaar verbonden zijn.
A1	Kan simpele, voornamelijk op zichzelf staande frasen produceren over mensen en plaatsen.
Pre-A1	Kan korte frasen produceren over zichzelf om elementaire persoonlijke informatie te geven (bijvoorbeeld naam, adres, familie, nationaliteit).

Bron 2: Can do- beschrijving 'Mondelinge productie in het algemeen' Overgenomen uit "het ERK" van SLO, 2020
(<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/mvt/erk/inhoud-erk/alle-can-do-beschrijvingen/>)

Behalve WAT je moet doen, zijn er ook Can do-beschrijvingen van HOE GOED je iets kunt. Deze staan beschreven in de Can do-beschrijvingen over taalcompetenties.

Hierbij kun je denken aan 'het bereik van je woordenschat' of 'grammaticale nauwkeurigheid'. Op deze wijze hebben grammatica, uitspraak, woordenschat, spelling, tekstopbouw en flexibiliteit ook een plaats in het ERK gekregen.

Tot slot zijn er ook Can do-beschrijvingen over taalstrategieën (zoals vragen om herhaling), meertalige en pluriculturele competentie en aanvullingen voor gebarentaal (SLO, 2020).

Doel

Doel van het ERK is een heldere vergelijking tussen verschillende taalniveaus. Het moet niet als normatief “goed-fout”-systeem worden beschouwd, maar zoals gezegd als richtlijn, beschrijving en hulpmiddel (Council of Europe, 2020). Het ERK zegt niets over het tempo waarin je een bepaald niveau moet bereiken, dit is uiteindelijk aan de taaldocent en/of het specifieke [curriculum](#).

ERK in de praktijk

Het ERK kan goed worden ingezet in de dagelijkse lespraktijk. Het biedt handvatten voor het leren, het lesgeven en het ontwerpen van een toets (Fasoglio et al., 2011). Er zijn meerdere concrete redenen om het ERK daarbij in te zetten.

Reden 1: Koppeling eindexamenprogramma

Ten eerste is het [examenprogramma](#) voor de moderne vreemde talen op het VO sinds 2007 gekoppeld aan het ERK. Je kan dus goed een leerlijn ontwerpen naar het examen. In bron 3 zie je een voorbeeld van de eindniveaus voor alle taalvaardigheden voor de HAVO in het VO.

havo

	Duits	Engels	Frans	Spaans
Leesvaardigheid - aantoonbaar niveau bij een voldoende (standaardsetting Cito 2013)	B2	B2 *	B1 (bij ruime voldoende)	B1 (bij ruime voldoende)
Luistervaardigheid	B1	B1	B1	B1
Gespreksvaardigheid	B1+	B1+	B1	B1
Schrijfvaardigheid	A2+	B1	A2+	A2+

* Bij meer dan 73% van de scorepunten is C1 aantoonbaar.

Bron 3: : ERK niveaus Moderne Vreemde talen eindniveau havo. Overgenomen uit "het ERK" van SLO, 2020 (<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/mvt/erk/leraar-vo/niveaus-havo-vwo/>)

Reden 2: Inzicht geven

Ten tweede kun je met de Can do-beschrijvingen een leerling/student goed inzicht geven in zijn of haar [eigen leerproces](#) en deze stimuleren om [doelen](#) te stellen op individueel niveau. Omdat het ERK van nature een ontwikkelingschaal is, ziet de leerling/student in behapbare stappen hoe hij of zij zich kan ontwikkelen. Het gaat daarbij dus niet alleen om het behaalde cijfer, maar juist om het inzicht in de voortgang van de gehele leerweg. In bron 4 als voorbeeld het verschil tussen niveaus Pre-A1 en A1 van algemene leesvaardigheid, waarbij bij niveau Pre-A1 nog het gebruik van plaatjes (naast de tekst) genoemd wordt:

A1	Kan in zeer korte, eenvoudige teksten zinsdeel voor zinsdeel begrijpen door vertrouwde namen, woorden, en elementaire combinaties te herkennen en indien nodig te herlezen.
Pre-A1	Kan vertrouwde woorden herkennen als er plaatjes bij staan, zoals een menu van een fastfoodrestaurant dat geïllustreerd is met foto's, of een prentenboek met een vertrouwde woordenschat.

Reden 3: Focus op dagelijkse praktijk

Ten derde focust het ERK zich op het gebruik van de taal in de dagelijkse praktijk. De inhoud gaat over herkenbare situaties zoals jezelf voorstellen, een telefoongesprek voeren, een mening onderbouwen en ambities verwoorden. Deze veel voorkomende situaties sluiten aan bij de eisen die de maatschappij aan een leerling/student stelt en maken daarmee de relevantie van taalvaardigheid goed zichtbaar. Het ERK helpt hierbij om een communicatieve context voor een taaltoets te bieden. Anders gezegd: bij een taalvak zou het niet alleen om reproductie van woordjes moeten draaien, maar een leerling/student moet ook leren spontane keuzes te maken qua inhoud, formulering, etc., net zoals in een 'echt' gesprek bij de bakker, op het station of aan de telefoon. Het ERK biedt handvatten en schalen om taalvaardigheid hierbij functioneel in te zetten (Fasoglio et al., 2011)

Reden 4: Europese afstemming

Ten vierde wordt het ERK in bijna alle Europese landen als referentiehulpmiddel gebruikt. Hierdoor is er een gemeenschappelijke taal ontstaan over en voor moderne vreemde talen. De doorstroom tussen verschillende scholen, instellingen, werkgevers en zelfs landen wordt daarmee steeds gemakkelijker.

Tot slot

Behalve de mogelijkheden van het ERK zien we ook enkele mogelijke aandachtspunten voor de praktijk. Zo is het onderscheid tussen de beheersingsniveaus van het ERK niet bij elk 'taalproduct' 100% objectief vast te stellen. Bij een lange brief met veel

afwisseling qua onderwerpen en complexiteit is het bijvoorbeeld goed mogelijk dat verschillende beoordelaars het niveau van de brief anders zullen inschatten. Kortom: interpretatie is een onderdeel van het werken met het ERK. Vraag dus, waar nodig, collega's om input en feedback (Feskens et al., 2014; Kwakernaak, 2015).

Ook zien we in de nieuwe versie van het ERK (Companion Volume) meer aandacht voor taalcompetenties qua woordenschat, spelling en grammatica. Alhoewel deze met zorg uitgewerkt zijn, kun je met ERK niet altijd inschatten in hoeverre woordenschat, spelling en grammatica een voorwaarde zijn voor een bepaald niveau en/of hoe je deze als docent zou moeten beoordelen. Zo wordt bij niveau C2 van Creatief schrijven vermeld dat de leerling/student "op passende wijze" gebruik kan maken van "idioom". Wat dit passende idioom dan is, blijft echter afhankelijk van de specifieke situatie, leerdoelen en/of taalproduct. Kortom: wees je hiervan bewust en bedenk wat je precies met jouw onderwijs wilt bereiken.

De Can do-beschrijvingen in het ERK zijn minder eenduidig dan ze op het eerste gezicht lijken. Zo vervlechten ze vormen van taalvaardigheid (bv. "*kan zich vloeiend uitdrukken*") met meer inhoudelijke en intellectuele capaciteiten ("*kan voor- en nadelen van een argument bespreken*") (Kwakernaak, 2015). Hierbij lopen talige, inhoudelijke en intellectuele onderdelen deels door elkaar. Als taaldocent is het kortom raadzaam jezelf de vraag te stellen in hoeverre je taalvaardigheid als de kern van je vak ziet of wel degelijk ook bepaalde inhouden en andere zaken daarbij centraal wilt stellen.

Dit is deel 3 van een serie artikelen. Lees deel 1 ([de introductie](#)) of deel 2 over de [Taxonomie van Bloom](#).

Literatuur

Council of Europe. (2020). COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF REFERENCE FOR LANGUAGES: LEARNING, TEACHING, ASSESSMENT- Companion volume. In New Cambridge Modern History (Vol. 13). Council of

Europe

Publishing.

<https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Fasoglio, D., Beeker, A., van Til, A., & Trimbos, B. (2011). Toetsen en beoordelen met het ERK. december, 125. www.cito.nl

Feskens, R., Keuning, J., Til, A. van, & Verheyen, R. (2014). Prestatiestandaarden voor het ERK in het eindexamenjaar. Een internationaal ijkingsonderzoek. Cito.

Kwakernaak, E. (2015). Didactiek van het vreemdetalenonderwijs. Coutinho.

SLO. (2020). het ERK. Slo. <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/mvt/erk/>

Dit artikel is afkomstig van Vernieuwonderwijs.nl.

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

Vernieuwonderwijs